

בקשת אזרחות של תושב מזרח ירושלים נדחתה כי בביקור בביתו התגלו חומרי ניקוי רבים מדי

חוקרים מטעם רשות האוכלוסין ביקרו פעמיים בביתו של וסאם מסיס, וקבעו כי הוא מבקש ליצור "מצג שואא" שלפיו מרכז חייו נמצא בישראל: "הצעתו של וסאם להראות את המקרר מיוזמתו והיותן של מברשות השיניים חתומות בשמות מעלים תהיות"

ניר חסון 02.02.2021 05:58

רשות האוכלוסין דחתה בקשת התאזרחות של תושב מזרח ירושלים ובתו בת הארבע, בטענה שמרכז חייהם אינו בעיר. זאת לאחר שחוקרים שביקרו בביתם התרשמו כי מברשות השיניים שלהם חדשות וכי יש בו חומרי ניקוי רבים מדי.

כ-95% מהתושבים הפלסטינים במזרח ירושלים אינם אזרחי ישראל, אלא תושבים במעמד זמני. לפי החוק הם יכולים להגיש בקשה להתאזרח, אך מדובר בתהליך ארוך ורבים מהם מסורבים. בשנה שעברה אישרה רשות האוכלוסין 983 בקשות התאזרחות, ו-1,826 תושבים פלסטינים קיבלו אזרחות ישראלית, בהם קטינים שנכללו בבקשות של הוריהם. 1,150 בקשות נענו בשלילה. מספר הבקשות המוגשות גדל בהתמדה, וב-2020 הגיע מספרן ל-1,633, לעומת 962 ב-2019. בשנה זו עבר מערך ההתאזרחות במזרח העיר שדרוג, בעקבות כמה עתירות לבתי משפט נגד הסחבת בטיפול בבקשות. בארבע השנים שקדמו ל-2019 אושרו כ-250 בקשות התאזרחות בשנה בממוצע.

העילות לסירוב לקבלת האזרחות מגוונות: החל באי-ידיעה מספקת של השפה העברית, דרך תיקים פליליים ישנים וזניחים ועד חשדות קלושים לקשר עם חשודים בעבירות ביטחוניות. ואולם, העילה הנפוצה ביותר נוגעת לשאלת מרכז החיים. לפי החוק, כדי שפלסטיני תושב ירושלים יוכל לקבל אזרחות עליו להוכיח כי מרכז חייו נמצא בישראל וכי אין לו כוונה להשתקע במקום אחר. דרישה זו חלה גם על מי שנולדו בעיר וחיו בה כל חייהם. כך, סורבה בקשתה של ילדת העיר לקבל אזרחות מפני שלאביו של בעלה היה נכס בגדה המערבית. לשם כך, המועמדים להתאזרחות נדרשים להציג מסמכים כמו חוזי שכירות, קבלות על תשלומי ארנונה, חשבונות חשמל ומים, מסמכים מקופת חולים, תעודות ממוסדות חינוך ותלושי שכר.

וסאם מסיס, תושב שכונת בית חנינא, הגיש בקשת התאזרחות עבורו ועבור בתו לפני שלוש שנים. אשתו, שבאה מהגדה, אינה יכולה להגיש בקשה כזו. לפני כשנה דחתה רשות האוכלוסין את בקשתו, בטענה שברשותו בית בשכונת א-ראם שמחוץ לשטח ירושלים. לטענת מסיס, מדובר בבית סבו, שנמצא במוקד סכסוך ירושה ולכן עומד ריק. מסיס ערער על ההחלטה, ובאוגוסט האחרון הגיעו במפתיע שני חוקרים מטעם הרשות, מלווים בשוטר, לביתו בבית חנינא, כדי לבדוק אם המשפחה אכן מתגוררת במקום. הם בדקו אם יש מזון במקרר ובגדים בארון הבגדים, בחנו את המצעים ואת מברשות השיניים והפנו לדיירי הבית שאלות לגבי סידורי הלינה בו. כעבור שלושה חודשים, לאחר

שהבקשה נדחתה שוב ולאחר שמסיס עתר לבית המשפט המחוזי בירושלים נגד רשות האוכלוסין, ערכו החוקרים והשוטר ביקור נוסף בבית המשפחה.

הביקורים שכנעו את החוקרים שבני המשפחה גרים בבית, אך התרשמו שמדובר במגורים זמניים עד לקבלת אזרחות, וכי אז בכוונתם לעבור לגדה. הם ציינו בדו"ח כי בני המשפחה "לא חששו לענות על שאלות והגיבו בביטחון", ואף היו נלהבים מדי להציג הוכחות לכך שהם חיים בבית, ובהן שיעורי הבית של הילדה. לצד זאת הם הזכירו את הצפיפות הלא סבירה בבית, לטענתם, ואת העובדה ששמות בני המשפחה היו רשומים על מברשות השיניים.

"הנכס נראה צפוף", כתבו החוקרים. "ניתנו הסברים בדבר חלוקתו, אך אלה אינם מתקבלים על הדעת ולא ניתן להתרשם שנסיונות כאלה ישמשו למגורים לטווח ארוך... באשר לווסאם ולבני משפחתו, אמנם הציגו סימני חיים רבים, אך עולה החשד כי מדובר בהיערכות מוקדמת לצורך הנחת דעתנו בדבר המגורים בנכס. הצעתו של וסאם להראות את המקרר מיוזמתו והיותן של מברשות השיניים חתומות בשמות מעלים תהיות ומחזקים את הרושם של היערכות מקדימה לצורך הפגנת נוכחות".

החוקרים התייחסו גם ל"כמות המופרזת של חומרי ניקיון וכביסה", שלדבריהם מעידה על "היערכות מתוכננת מראש במגמה לייצר מצג שווא של מגורים רציפים בנכס". עוד כתבו כי "ארון הבגדים, ובו חולצות סגורות בחבילות שנשארו במקומן מאז הביקור הקודם, מעיד על כך שאינו אלא תפאורה שנועדה להנחת דעתנו באשר למגורי המשפחה בנכס". בנוסף מסרה רשות האוכלוסין למסיס כי שוחחה עם בן משפחה, שאת זהותו היא מסרבת למסור, וזה העיד כי המשפחה אינה מתגוררת בירושלים.

"הם הגיעו בפתאומיות, נכנסו פנימה, צילמו, בדקו את המקרר, צילמו את מברשות השיניים", מספר מסיס. "שאלו אותי על הדירה בא-ראם. אמרתי להם 'אתם יכולים לבוא עכשיו ולראות שהיא ריקה'. אמרו לי שלא צריך". הוא מוסיף: "נולדתי בישראל, אני חי בישראל, אני משלם את כל המסים שלי בישראל, למה אני לא יכול לקבל אזרחות?"

בינתיים, בעקבות דחיית הבקשה של מסיס, נדחתה גם בקשתה של אשתו לקבל מעמד קבוע בישראל, ובשל כך היא איבדה את ביטוח הבריאות שלה. "הזמינו אותי מקופת חולים להתחסן אבל אני מסרב", הוא אומר. "אני לא יכול לקחת בעצמי ולמנוע את זה מאשתי. כשיש לך שריפה בבית, אתה לא בורח ומשאיר את המשפחה שלך מאחור".

ברשות האוכלוסין טענו בתגובה לעתירה כי לא סביר שהמשפחה, שבבעלותה בית גדול בא-ראם, תבחר להשתקע בדירה בת 33 מ"ר במזרח ירושלים. "הזכות לאזרחות היא זכות ייחודית, הנקנית בדרכים ספציפיות הקבועות בחוק האזרחות, ואינה ניתנת למי שאינו זכאי לכך", מסרה הרשות. "בהתאם להוראות החוק ובמסגרת שיקול הדעת הרחב בבחינת בקשות להתאזרחות, תופסת מקום חשוב שאלת מרכז החיים... טענת העותר למרכז חיים בישראל אינה נתמכת במסמכים המוכיחים זאת כנדרש ואינה עולה בקנה אחד עם הממצאים שעלו בבחינת בקשתו... ממכלול הראיות עולה תמונה המבססת את המסקנה כי העותר לא השתקע ואנו מתכוון להשתקע בישראל".

עורכת הדין עדי לוסטיגמן, המייצגת את מסיס, כתבה בתגובה לטענות אלו: "המשיב (משרד הפנים) מעלה על דעתו שהעותרים ריהטו את הבית, תלו כביסה על החבל בחוץ, תלו תמונות של הוריהם המנוחים, מילאו את המקרר ואת הפריזר, העמיסו בגדים וחפצים בארונות, אבזרו את האמבטיה במברשות שיניים ובסכיני גילוח — וכל זאת לצורך 'היערכות מקדימה' לבוא פקידי רשות האוכלוסין, אשר הגיעו בהפתעה. הצעת העותר להראות למשיב את מקרר ביתו, נתפסה על ידי המשיב כחלק ממזימת ההונאה הכוללת".

לוסטיגמן, שמייצגת פלסטינים רבים המבקשים אזרחות, מציינת כי מחלקת ההתאזרחות בלשכת האוכלוסין במזרח ירושלים סובלת ממחסור בכוח אדם. בשל כך, ההליך לפתיחת תיק התאזרחות נמשך כשנה, ובעבר אף נדרשו לשם כך שלוש שנים וחצי. "במצב הזה, שני פקידים של משרד הפנים ושטר מגיעים פעמיים לבית של בן אדם כדי לבדוק אם הוא גר בו, ומתארים איך הם סגרו את המיטה הנפתחת ומאיפה מוציאים את השמיכה. זה פשוט מטורף". לדבריה, "למשרד הפנים לא היו טענות למחסור במסמכים, והחוקרים ראו שהוא גר בבית. למרות זאת, נטען שלירושלמי יליד שנולד, גדל והתחנך בעיר אין כוונת השתקעות במקום שבו הוא חי, בשל תנאי חייו הדלים וובשל יחס לא ראוי בין גודל הבית לכמות חומרי הניקוי".